

Regeringen
Utbildningsdepartementet

Luntmakargatan 13, Box 7851,
SE-103 99 Stockholm, Sweden
Tfn/Phone: +46 8 563 085 00
Fax: +46 8 563 085 50
hsv@hsv.se, www.hsv.se

Åsa Ekberg
08-563 086 27
Asa.ekberg@hsv.se
BESLUT

2010-06-14
Reg.nr 641-328-09

Yttrande över Ersta Sköndal högskolas ansökan om tillstånd att utfärda kandidatexamen i teologi

(Remiss 2009-01-19, dnr U2008/8546/UH)

Högskoleverket föreslår att ansökan från Ersta Sköndal högskola om tillstånd att utfärda kandidatexamen i teologi avslås.

Ansökan och ärendets hantering

Ersta Sköndal högskola har den 22 december 2008 ansökt hos regeringen om tillstånd att utfärda kandidatexamen i teologi. Högskoleverket har anmodats att avge ett yttrande om ansökan. För granskning av ansökan har Högskoleverket utsett följande sakkunniga: professor emeritus Anders Jeffner och professor emeritus Birger Olsson. Underlaget för bedömningen har varit ansökan med bilagor samt platsbesök vid Ersta Sköndal högskola den 29 april 2010. De sakkunnigas yttrande bifogas.

Bedömning

Bedömningen har gjorts utifrån de krav som ställs i högskolelagen och högskoleförordningen och utifrån de kvalitetsaspekter som Högskoleverket har utarbetat. Högskoleverket instämmer i de sakkunnigas bedömning. De sakkunnigas bedömning är bland annat att den föreslagna utbildningen fyller ett utbildningsbehov, lärarna är kompetenta och undervisningen förmedlar ett kritiskt och reflekterande synsätt. Däremot konstaterar bedömarna att utbyggnaden från en utbildning om 120 högskolepoäng till en utbildning om 180 högskolepoäng för närvarande befinner sig på planeringsstadiet. Bedömarna har inte kunnat ta del av några konkreta planer för det tredje året för utbildningen. Dessutom är avsaknaden av forskningstid för de flesta lärarna ett problem för att säkra forskningsanknytningen.

Högskoleverkets ställningstagande

Högskoleverket föreslår att Ersta Sköndal högskolas ansökan om tillstånd att utfärda kandidatexamen i teologi avslås.

Beslut i detta ärende har fattats av universitetskanslern Anders Flodström efter föredragning av utredaren Åsa Ekberg i närvaro av huvudsekreteraren Lena Adamson, informationschefen Eva Ferndahl och avdelningschefen Maria Sundkvist.

Anders Flodström

Åsa Ekberg

Kopia till:
Ersta Sköndal högskola
De sakkunniga

Yttrande över ansökan från Ersta Sköndal högskola om att få utfärda kandidatexamen i teologi omfattande 180 högskolepoäng

Inledning

Ersta Sköndal högskola bedriver för närvarande sjuksköterskeutbildning, socionomutbildning, diakonutbildning, kyrkomusikerutbildning, psykoterapiutbildning och teologutbildning. Inom teologutbildningen har högskolan rätt att utfärda högskoleexamen om 120 högskolepoäng. Högskolans samlade utbildnings- och forskningsmiljö ska enligt programbeskrivningarna ge teologutbildningen en speciell samhällsprofil. Högskolan ansöker nu om tillstånd att ge kandidatexamen i teologi omfattande 180 högskolepoäng. Vi har tagit del av insända handlingar och har gjort ett endagsbesök vid lärosätet då vi intervjuat rektor, prefekt, lärare och studenter.

I ansökan beskrivs hur den nuvarande utbildningen om 120 högskolepoäng är uppbyggd. Den består av en baskurs om 60 högskolepoäng och ett antal fristående påbyggnadskurser om 15 högskolepoäng vardera. Studenterna väljer bland dessa upp till 120 högskolepoäng. Kursernas uppläggning med studieplaner och litteraturlistor framgår av ansökan. Ämnesuppdelningen är den traditionella inom sådana teologiska utbildningar som har en bakgrund i de protestantiska kyrkornas prästutbildning. Den sökta utbildningen bygger på den nuvarande strukturen som ska kompletteras med ett antal nya kurser. De fristående kurserna enligt den gamla ordningen ersätts i den nya ordningen av fortsättnings- respektive fördjupningskurser. Examen får då följande uppbyggnad: Efter baskursen läser studenterna (1) fortsättningskurser inom tre delområden om minst 30 högskolepoäng, (2) fördjupningskurser inom två delområden om 30 högskolepoäng, (3) ett examensarbete om 15 högskolepoäng, (4) ytterligare 45 högskolepoäng inom något/några av de teologiska delområdena eller 30 högskolepoäng från annat relevant område och 15 högskolepoäng från teologiskt delområde. På vilket sätt de nuvarande kurserna ska revideras och hur de nyttillkomna kurserna ska utformas framgår inte alls av ansökan. Vid samtal med institutionsledningen och lärarna framgick att ett arbete med detta pågår men att det inte är färdigt. Något kompletterande material har inte inkommit.

Vid vår granskning har vi kunnat bilda oss en uppfattning om den nuvarande utbildningens kvalitet, men att göra en bedömning av den utökade utbildningen är inte möjlig på grundval av det skrivna material och de muntliga uppgifter vi fått. Vi gör i det följande en granskning av den nuvarande utbildningen och försöker bedöma förutsättningarna för att ge en utökad utbildning till 180 högskolepoäng.

Lärarkompetens

Ersta Sköndal högskola har fem lärare inom teologi fördelade på fem delområden: religionshistoria, bibelvetenskap, kyrkohistoria, religionsbeteendevetenskap och tros- och livsåskådningsvetenskap. Det betyder att flertalet lärare får undervisa i två av de traditionella teologiska ämnena. Endast tre lärare har heltidsarbete och är tillsvidareanställda, medan två är förordnade på 50 respektive 60 procent. Eftersom flera lärare har administrativ institutionstjänst och en har tid för forskning (25 procent) blir i nuläget den effektiva undervisningsvolymen 2,4 heltidsanställda lärare. Lärarvolymen räcker enligt både lärarna själva och studenterna till för den nuvarande utbildningen. Enligt vår bedömning kommer den inte att räcka för den sökta utökade utbildningen. Några konkreta planer för ytterligare anställningar har vi inte kunnat få kännedom om. Däremot framgår det av ansökan att det finns ekonomiska resurser för att utöka lärarvolymen.

Endast en av lärarna saknar doktorsexamen, men han är enligt muntliga uppgifter nära disputation. En lärare arbetar på en docentmeritering. En lärare saknar formell pedagogisk utbildning men övriga har i varierande grad högskolepedagogisk utbildning. Denna samlade lärarkompetens är enligt vår bedömning tillfredsställande också för en utökad examen under förutsättning av att alla lärare arbetar heltid och ges möjlighet till forskning i tjänsten.

Forskningsresurserna som är knutna till utbildningen är nu mycket små och de koncentreras så att en av lärarna under en viss tid får hela forskningsresursen som då ger en undervisningsnedsättning som omfattar 25 procent av anställning på heltid. Om högskolan ska ge en utbildning med större uppsatsarbete och behålla en tillfredsställande lärarkompetens förefaller det nödvändigt att alla lärarna har kontakt med den pågående forskningen inom sina ämnen. För ett utökat examenstillstånd är den nuvarande ordningen otillfredsställande.

Även en lärarsituation med en tillsvidareanställd lektor på heltid inom de fem ovan nämnda delområdena tycks förbli en skör organisation om varje lektor får 20 procent för forskning och 150 procent används för administration (som nu). Det sägs i ansökan att lärarna också har att undervisa inom andra områden och ska delta i den samhällsforskning som bedrivs vid Ersta Sköndals högskola. Vi har inte lyckats få

full klarhet i hur anställningsvillkoren för lärarna ser ut. Några klara regler för hur lärare i teologi anställs finns inte heller som säkrar en god kompetens vid framtida anställningar.

Utbildningsmiljö

De olika utbildningsprogrammen vid Ersta Sköndal högskola har alla beröring med teologutbildningen och bör enligt vår bedömning kunna utgöra en stimulerande miljö som ger impulser till nytänkande och samarbete. Teologutbildningen ska också enligt utbildningsplanerna och rektors presentation ha ett socialt perspektiv. Enligt lärarna präglar detta också undervisningen, men vi har konstaterat att det på inget sätt påverkat kurslitteraturen. Denna är genomgående välvald men helt traditionell. Vid vårt besök kunde vi inte heller få konkreta exempel på lärarsamverkan mellan de olika utbildningarna. Vår bedömning är att högskolan när det gäller samarbete har resurser som skulle kunna utnyttjas mycket bättre.

Teologi ingår i institutionen för diakoni, kyrkomusik och teologi, den minsta institutionen vid högskolan. 2009 redovisar den för 45 helårsstudenter av de 752 helårsstudenter som finns totalt på högskolan. Inte heller inom institutionen tycks samarbetet mellan dess tre delar vara särskilt påfallande. Det innebär att teologutbildning trots högskolans resurser blir en rätt liten miljö. De teologie studerande är inte verk samma inom studentkåren vid högskolan men har bildat en egen intresseförening med vald styrelse.

Konstruktionen av den nuvarande utbildningen och lärarnas vetenskapliga bakgrund ger intryck av att undervisningen förmedlar ett kritiskt och kreativt/reflekterande synsätt. Intervjuerna med studenter motsade inte detta. Skolans ägarstruktur och kyrkliga förankring verkar inte heller begränsa perspektiven i undervisningen.

Undervisningen ges huvudsakligen på kvällstid och går att följa på halvfart. Med denna uppläggnings fyller skolan uppenbarligen ett behov i Stockolmsområdet.

Infrastruktur

Högskolan har utomordentliga undervisningslokaler på Ersta och ett bibliotek med studieplatser och tillgång till Internet. Biblioteket är emellertid delat mellan lokalerna på Ersta och Stora Sköndal. Vårt intryck var att den teologiska litteraturen ännu inte är samlad på ett sätt som underlättar för studenterna att hitta relevant litteratur för uppsatsarbete. Det fanns heller ingen plan för nyanskaffning av sådan litteratur, som kan behövas om utbildningen utökas till 180 högskolepoäng.

Styrdokument

Eftersom kursplaner och utbildningsplan för det tredje året saknas har vi inte kunnat bilda oss en uppfattning om den treåriga utbildningen som helhet. I ansökan betonas att teologutbildningen ska vara både samhällsorienterad och uppfylla kraven på en traditionell teologisk utbildning, något som bekräftades vid besöket på högskolan. Det är dock svårt att se hur dessa två mål ska förenas.

Utbildningens utformning

Det är svårt att avgöra om utbildningen verkligen förmedlar en forskningsanknytning. Fördjupningskurserna är ännu inte konkret utformade. Avsaknaden av forskningstid för de flesta lärarna är också ett problem. Det finns ändå uppenbara möjligheter i miljön på Ersta Sköndal högskola att ge utbildningen en tydlig forskningsanknytning. Utformningen av det utökade uppsatsarbetet blir här av stor betydelse. Progressionen i den förlängda utbildningen behöver också göras tydlig.

Säkring av examensmålen

Eftersom kursplaner och utbildningsplan för det tredje året saknas har vi inte kunnat bilda oss en uppfattning om den treåriga utbildningen som helhet och om målen med utbildningen säkras. Lärarnas anställningsförhållande och avsaknad av planer för nyrekrytering och kompetensprovning ger ett intryck av att utbildningsmiljön är skör. Prefekten såg emellertid inga problem med att säkra kontinuiteten i utbildningen.

Sammanfattning

Teologutbildningen vid Ersta Sköndal högskola fyller uppenbarligen ett utbildningsbehov. Den håller också en god kvalitet och har utvecklingsmöjligheter. Men den planerade utbyggnaden till 180 högskolepoäng befinner sig för närvarande helt på planeringsstadiet. Mycket arbete återstår innan den är så tydligt konkretiserad att den kan provas på ett meningsfullt sätt. Vi föreslår därför att ansökan om att få utfärda kandidatexamen i teologi om 180 högskolepoäng för närvarande avslås.